
Van: NOAB Adviesgroep BTW-INSTITUUT – Ilse van Noije LLM

Datum: 1 september 2025

Categorie: btw

Onderwerp: bedrijfsoverdracht en btw

1. Inleiding

Aan de overdracht van een onderneming zijn fiscale gevolgen verbonden. Naast de inkomsten- en vennootschapsbelasting moet ook de btw in ogenschouw worden genomen. Een onderneming kan worden overgedragen middels de verkoop van aandelen of middels een activa/passivatransactie. In deze praktijknotitie worden de btw-gevolgen van de overdracht van een onderneming behandeld.

2. Activa/passivatransactie

Bij de overdracht van een onderneming middels een activa/passivatransactie treedt de overnemer in plaats van de overdrager. In beginsel is er bij de overdracht btw verschuldigd over hetgeen wordt overgedragen. Indien er sprake is van een overdracht van een (deel van een) onderneming en de overnemer zet de onderneming voort, dan is er op grond van artikel 37d Wet OB¹ geen sprake van een belastbare prestatie voor de btw. De regeling in artikel 37d Wet OB is gebaseerd op artikel 19 van de btw-richtlijn² en is bedoeld om de overdracht van een onderneming of een bedrijfstak te vergemakkelijken. Het doel is om verstoring van de btw-heffing te voorkomen die zou optreden als de overdracht van de afzonderlijke activa zou leiden tot de heffing van btw over de verkoop. De bepaling voorkomt liquiditeitsproblemen voor de koper en administratieve lasten voor beide partijen. Zonder de regeling zou de koper btw moeten voorfinancieren, die later als voorbelasting kan worden teruggevraagd. Dat is echter alleen het geval bij een overnemer die aftrekgerechtigd is. Bij een overnemer die btw-vrijgestelde prestaties verricht mag de btw niet in aftrek worden gebracht en zorgt de faciliteit derhalve dat een fiscale kostenpost bespaard blijft. Bij toepassing van artikel 37d Wet OB wordt de overdracht van de activa buiten het bereik van de btw-heffing gehouden. Dit betekent dat er geen btw in rekening wordt gebracht. De regeling is van rechtswege van toepassing wanneer aan de voorwaarden is voldaan.

Artikel 37d van de Wet OB vormt de juridische basis om een overdracht van een onderneming of een bedrijfsonderdeel buiten de btw-heffing te houden. Hoewel het doel van deze regeling eenvoudig lijkt, is de praktische toepassing ervan complex en afhankelijk van de precieze invulling van de wettelijke voorwaarden. Het niet voldoen aan deze voorwaarden kan leiden tot onvoorziene btw-verplichtingen.

Artikel 37d Wet OB omschrijft twee voorwaarden:

- Het moet gaan om een overdracht van een 'algemeenheid van goederen'.
- Het voortzettingsvereiste: de zelfstandige economische activiteit moet door de overnemer worden voortgezet.

Algemeenheid van goederen

Het begrip 'algemeenheid van goederen' is een functioneel begrip. Het betreft niet alleen de opsomming van activa, maar het geheel aan goederen dat het voor de overnemer mogelijk maakt om een zelfstandige

¹ Wet op de Omzetbelasting 1968.

² Richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006.

economische activiteit voort te zetten. Het omvat de overdracht van alle materiële en immateriële zaken die nodig zijn voor de voortzetting van de overgedragen onderneming. Dit kan variëren van de overdracht van een complete fabriek met machines, inventaris en voorraden, tot de verkoop van een verhuurde vastgoedportefeuille. Uit het Zita Modes-arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: HvJ) volgt dat onder het begrip 'overgang van het geheel of een gedeelte van een algemeenheid van goederen onder bezwarende titel, om niet of in de vorm van een inbreng in een vennootschap' valt: 'de overdracht van een handelszaak of van een autonoom bedrijfsonderdeel met lichamelijke en eventueel ook onlichamelijke zaken, welke tezamen een onderneming of een gedeelte van een onderneming vormen waarmee een autonome economische activiteit kan worden uitgeoefend, en dat daaronder niet valt de verkoop van goederen zonder meer, zoals de verkoop van een voorraad producten.'³

Artikel 37d Wet OB vindt van rechtswege toepassing. Als er een 'algemeenheid van goederen' overgaat en de overdrager btw over de bedongen vergoeding in rekening brengt, is die belasting in beginsel op grond van art. 37 Wet OB verschuldigd en kan de overnemer die btw niet in aftrek brengen. De bewijslast dat aan de voorwaarden is voldaan rust op degene die een beroep op artikel 37d Wet OB doet, omdat het om een uitzonderingsbepaling gaat. Alhoewel in het artikel enkel gesproken wordt over goederen, blijkt uit een arrest van de Hoge Raad dat het artikel ook van toepassing is op de overgang van een algemeenheid van diensten.⁴

Uit het arrest Christel Schriever van het HvJ kunnen we opmaken dat het begrip 'algemeenheid van goederen' een autonoom Unierechtelijk begrip is, wat betekent dat het eenduidig moet worden uitgelegd in alle lidstaten. Om van een 'algemeenheid van goederen' te kunnen spreken is het niet noodzakelijk dat het personeel van een onderneming wordt overgedragen.⁵ Mevrouw Schriever verkocht haar handelsvoorraad en winkeluitrusting aan een vennootschap en verhuurde gelijktijdig het winkelpand aan dezelfde vennootschap. De Duitse belastingdienst stelde dat er geen sprake was van een overdracht van een algemeenheid van goederen, omdat er geen personeel werd overgedragen en omdat de winkelruimte niet werd overgedragen maar werd verhuurd met een opzegmogelijkheid op korte termijn. Een duurzame exploitatie van de onderneming zou daardoor niet kunnen worden gegarandeerd. Het HvJ oordeelde dat de overdracht van een handelsfonds, bestaande uit de voorraden en de bedrijfsinrichting, kan worden beschouwd als een overdracht van een 'algemeenheid van goederen', ook als daarbij geen personeel of pand wordt overgenomen. De beslissende factor is of de overgedragen activa een functioneel geheel vormen waarmee de overnemer de economische activiteit kan voortzetten. Het HvJ merkte op dat de overdracht van personeel van belang kan zijn in sectoren waar de kennis en vaardigheden van het personeel cruciaal zijn voor de economische activiteit. Aan het beginsel van fiscale neutraliteit zou volgens het HvJ afbreuk worden gedaan wanneer de looptijd en de voorwaarden voor opzegging van de huurovereenkomst in de weg zouden staan aan het vormen van een 'algemeenheid van goederen'.

Voortzettingsvereiste

De tweede voorwaarde is dat de overnemer de overgedragen goederen moet gebruiken voor de voortzetting van een onderneming of bedrijfstak. Dit betekent dat de overnemer de overgenomen goederen moet gebruiken voor dezelfde of een soortgelijke economische activiteit als de overdrager. Een overnemer die de overgenomen activa gebruikt voor een geheel andere bedrijfsactiviteit kan de regeling van

³ HvJ EG, 27 november 2003, C-497/01.

⁴ HR 29 januari 2010, nr. 08/01847.

⁵ HvJ EU, 10 november 2011, C-444/10.

artikel 37d Wet OB niet toepassen. De overnemer hoeft de onderneming echter niet op exact dezelfde manier voort te zetten. Een aanpassing in de bedrijfsvoering is toegestaan, zolang de kernactiviteit behouden blijft. De vraag of de overnemer de onderneming voortzet, wordt beoordeeld aan de hand van de objectieve feiten en omstandigheden. Er dient een globale beoordeling van de omstandigheden te worden gemaakt. Met de term 'globale beoordeling' wordt in dit verband bedoeld een algehele of integrale beoordeling.⁶ Deze globale beoordeling moet in eerste instantie door de overdrager worden gemaakt. Als de overdrager ten tijde van de overdracht over voldoende gegevens beschikt waaruit het exploitatievoornemen van de overnemer blijkt, dan kan artikel 37d Wet OB worden toegepast.

Als een onderneming in liquidatie is of de exploitatie al is gestaakt, kan er geen sprake meer zijn van de voortzetting van een onderneming. De activa moeten in dat geval worden beschouwd als afzonderlijke goederen. Artikel 37d Wet OB is niet van toepassing en de btw-heffing vindt op de reguliere manier plaats.

Een overnemer kan alleen in de plaats treden van de overdrager als de overnemer zelf een btw-ondernemer is of wordt. De indeplaatsstelling kan verschillende gevolgen met zich meebrengen:

- Bij aanschaf van investeringsgoederen geldt voor de aftrek van voorbelasting een herzieningstermijn van vier of negen jaar. De overnemer treedt voor de al dan niet afgetrokken aanschaf-btw in de plaats van de overdrager.
- De keuze die de overdrager heeft gemaakt voor de vermogensetikettering van een investeringsgoed gaat over op de overnemer van de onderneming.
- Wanneer er oninbare vorderingen bestaan bij de overdrager dan gaan deze over op de overnemer.
- Wanneer de overdrager een onroerende zaak verhuurt en er met de huurder geopteerd is voor belaste verhuur, dan is de overnemer in beginsel verplicht de belaste verhuur voort te zetten.
- Voor de toepassing van de margeregeling en de globalisatieregeling geldt in beginsel ook dat de overnemer van de onderneming voor de berekening van de verschuldigde btw in de plaats treedt van de overdrager. De staatssecretaris heeft aangegeven dat de koper niet gebonden is aan de keuze van de overdrager wat betreft toepassing van de globalisatieregeling. De overnemer kan, mits de vijfjaarstermijn bij de verkoper nog niet verstreken is, een verzoek indienen met betrekking tot de toepassing van de globalisatieregeling vanaf de datum van de bedrijfsovername. De overdrager moet dan het verzoek binnen een redelijke termijn na bedrijfsovername indienen bij de Belastingdienst.

Voorbeeld

Sophie's Bloemenwinkel is een eenmanszaak die zich richt op de verkoop van bloemstukken en planten. Zij beschikt over een winkelpand (huur), voorraad bloemen en planten, inventaris (toonbank, koelinstallaties) en een klantenbestand. Sophie besluit haar bedrijf te verkopen aan Emma, die de activiteiten wil voortzetten.

⁶ Gemeenschappelijke bijlage bij conclusie A-G Ettema 26 april 2024, nr. 22/02347, pt. 2.12.

Ze komen overeen dat alle activa en passiva die samen de onderneming vormen worden overgedragen: de voorraad, inventaris, de lopende contracten (huur en leveranciers) en de handelsnaam. Emma neemt ook het personeel over. Na de overdracht exploiteert Emma de bloemenwinkel op dezelfde locatie, met dezelfde klantenkring.

Omdat alle bestanddelen die samen een onderneming vormen zijn overgedragen vindt een overdracht van de onderneming zoals omschreven in art 37d Wet OB als geheel plaats. Er is geen btw verschuldigd over de overgedragen goederen.

Voorbeeld

Peter is eigenaar van een drukkerij genaamd 'De Fijne Vorm'. De drukkerij beschikt over verschillende drukpersen, kantoorapparatuur, een klantenbestand en een merknaam. Vanwege zijn naderende pensioen wil Peter de drukkerij overdragen.

Hij benadert Marie, die geïnteresseerd is om de activiteiten van de drukkerij voort te zetten. In plaats van alle activa te verkopen, besluiten ze om een huurovereenkomst aan te gaan. Marie huurt alle bestanddelen van de onderneming, de machines, de inventaris en de bedrijfsnaam 'De Fijne Vorm' van Peter. Marie zet de drukkerij voort onder dezelfde naam en met dezelfde machines.

In deze casus is er geen sprake van een overgang van een algemeenheid van goederen. De overeenkomst tussen Peter en Marie betreft een verhuurconstructie, wat een doorlopende dienst is, en geen overdracht van de activa. De verhuurtransactie is in beginsel btw-belast. Dit betekent dat Peter btw moet rekenen over de huurprijs die Marie aan hem betaalt. Uit het Mailat-arrest en het Mesquita-arrest volgt dat er een overdracht van vermogen moet plaatsvinden.⁷

Onroerende zaken

De overdracht van een onroerende zaak die wordt verhuurd op het moment van verkoop en waarbij de koper de verhuur voortzet kan naar het oordeel van de Hoge Raad onder de werking van artikel 37d Wet OB vallen.⁸ De rechtspraak in Nederland over de toepassing van artikel 37d Wet OB bij de overdracht van onroerende zaken kent een lange historie van discussie over de intentie van de overdrager. De vraag was of de overdrager (bijvoorbeeld een projectontwikkelaar) de intentie had om te verhuren of om te verkopen. Voornamelijk in situaties waarin de verkoper een pand voor een zeer korte tijd verhuurt voordat het wordt verkocht ontstaat in de praktijk discussie of er een onderneming wordt overgedragen. Verschillende rechters hebben geoordeeld dat niet de intentie van de verkoper relevant is, maar moet worden gekeken of er objectief gezien sprake is van de exploitatie van een onderneming.⁹ Ook advocaat-generaal Ettema heeft in haar conclusie bij een arrest over een recent verhuurd kantoorpand gepleit voor een objectieve toets.¹⁰ De A-G meent dat een overdracht van een verhuurd onroerend goed, waarbij de overnemer de verhuuractiviteit voortzet, een 'algemeenheid van goederen' kan vormen, ongeacht de intentie van de overdrager. De Hoge Raad heeft in deze zaak vooralsnog geen arrest gewezen. Als de Hoge Raad de conclusie van de A-G volgt, zal dit de toepassing van artikel 37d Wet OB bij vastgoedtransacties

⁷ HvJ 19 december 2018, C-17/18 en HvJ 28 februari 2019, C-278/18.

⁸ HR 6 juni 2008, nr. 42677.

⁹ Hof Arnhem-Leeuwarden 17 mei 2022, nrs. 20/01113, 20/01114 en nr. 21/00041.

¹⁰ Conclusie A-G Ettema 26 april 2024, nr. 22-2347.

versoepelen. Het is daarom projectontwikkelaars aan te bevelen om bij de overdracht van nieuwe gebouwen in verhuurde staat ter behoud van rechten bezwaar te maken tegen de voldoening van btw of tegen de opgelegde naheffingsaanslag.

4. Aandelenverkoop

Het enkele verwerven en houden van aandelen vormen geen economische activiteiten in de zin van de btw-richtlijn.¹¹ Dat geldt in beginsel eveneens voor de verkoop en overdracht van die aandelen.¹² Die handelingen vallen buiten de werkingssfeer van de btw. Van het enkel verwerven en houden van aandelen in vorenbedoelde zin is sprake als aandelen ter belegging worden gehouden, anders dan ter dekking van verplichtingen met betrekking tot een economische activiteit.

De verkoop van aandelen valt binnen de werkingssfeer van de btw als het plaatsvindt in de hoedanigheid van btw-ondernemer. De verkoop van de aandelen behoort daarmee tot de economische activiteit(en) van de ondernemer. Op het moment dat een aandelenoverdracht binnen de werkingssfeer van de btw valt, is de verkoop van de aandelen vrijgesteld van btw. De btw op de kosten die toerekenbaar zijn aan een btw-vrijgestelde aandelenverkoop zijn op grond van de wet in het geheel niet aftrekbaar, tenzij sprake is van een verkoop van aandelen aan een afnemer buiten de EU. Van een economische activiteit is in de volgende situaties sprake:

- Er is sprake van inmenging in het beheer van de vennootschap. Mengen houdt de handelingen in die de ondernemer ten behoeve van haar dochteronderneming verricht, en die een belastbare economische activiteit vormen.¹³
- De aandelen worden gehouden als een rechtstreeks, duurzaam en noodzakelijk verlengstuk van de economische activiteit van de ondernemer.¹⁴
- Er is sprake van bedrijfsmatige handel.¹⁵

Artikel 37d Wet OB is in beginsel niet van toepassing op aandelenoverdrachten. Het HvJ heeft geoordeeld dat de overdracht van aandelen op zichzelf geen overgang van een algemeenheid van goederen vormt, omdat alleen de juridische eigendom van de vennootschap overgaat en niet rechtstreeks de onderneming of de activa daarvan.¹⁶ Aandelenverkopen vallen normaliter buiten de btw-heffing of zijn vrijgesteld als financiële dienst. Hoewel de Europese Commissie de mogelijkheid heeft gesuggereerd dat een aandelenoverdracht als overgang van een onderneming zou kunnen gelden aangezien de verkoop van alle activa van een vennootschap en de verkoop van alle aandelen in een vennootschap feitelijk hetzelfde zijn, is dit niet bevestigd in de rechtspraak.

Voorbeeld

Lisa is eigenaar van Bakkerij Brood & Zo B.V. De B.V. bezit de volgende activa: de bakkerijmachines, het pand (eigendom), een klantenbestand en de merknaam. Lisa besluit de onderneming over te dragen, maar in plaats van de afzonderlijke activa te verkopen, verkoopt zij alle aandelen van Bakkerij Brood & Zo B.V. aan Tom.

¹¹ HvJ 20 juni 1991, zaak C-60/90.

¹² HvJ 26 mei 2005, zaak C-465/03.

¹³ HvJ 16 juli 2015, zaken C-108/14 en C-109/14.

¹⁴ HvJ 29 oktober 2009, zaak C-29/08.

¹⁵ HvJ 20 juni 1996, zaak C-155/94.

¹⁶ HvJ 30 mei 2013, C-651/11.

Tom wordt daardoor aandeelhouder en indirect eigenaar van alle activa en passiva van de B.V. De activiteiten van de bakkerij gaan gewoon door, er verandert niets voor de klanten of het personeel.

Er vindt geen overdracht van goederen plaats. De activa blijven eigendom van de B.V. Alleen de aandelen wisselen van eigenaar. De verkoop van aandelen is een van btw vrijgestelde prestatie. Lisa berekent geen btw over de verkoopprijs van de aandelen en heeft in beginsel geen recht op aftrek van voorbelasting voor de kosten die zij maakt voor de aandelenverkoop (bijv. notariskosten, advieskosten).

6. Ten slotte

Heb je vragen over de inhoud van deze NOAB-praktijknotitie, dan kun je als NOAB-lid in het kader van de NOAB-helpdesk contact opnemen met:

NOAB Adviesgroeplid BTW-INSTITUUT – Ilse van Noije LLM
Tel. 078-6225452

Voorwaarden en disclaimer

Deze praktijknotities zijn specifiek bedoeld voor NOAB-kantoren. Het is niet toegestaan deze te delen met andere partijen. Daarnaast is de disclaimer van kracht die je kunt vinden op <https://noab.nl/disclaimer-privacy-en-cookieverklaring/>.